

Biblioteka PSIHOTERAPIJSKE STUDIJE

Urednik

Zoran Kolundžija

Knjiga se objavljuje u saradnji sa
Centrom dr Ivan Nastović
(www.ivannastovic.com)

Fotografija na prednjoj strani korica:
Frejd, Jung i Sondi – tvorci dubinske psihologije
i naučnog tumačenja snova

Copyright © Olivera Žižović 2017.

Ivan Nastović

127
PROTUMAČENIH
SNOVA

Drugo izdanje

PROMETEJ
Novi Sad

SADRŽAJ

Predgovor 9

I Metodologija tumačenja snova 19

1. Funkcija i značaj snova 22

2. San kao specifični izraz nesvesnog 35

3. Simboli sna 41

4. Snevač i tumač snova 50

5. Tehnika tumačenja snova 61

6. Bukvalno i metaforično tumačenje snova 80

7. Tumačenje serije snova 101

8. Kriterijumi za tačno protumačen san 115

9. Preduzimanje akcije nakon tumačenja sna 123

10. Senka, Persona, Anima, Animus i Sopstvo 130

11. Košmarni snovi 146

II Primeri protumačenih snova 161

III Zaključak 467

Spisak protumačenih snova 473

*Ovu knjigu posvećujem svojim učenicima
sa bivših, sadašnjih i budućih grupa za
analizu snova.*

Radi boljeg i potpunijeg razumevanja protumačenih snova savetno je i višestruko korisno da čitalac *prvo* pročita predgovor i teorijski deo ove monografije.

PREDGOVOR

Ova knjiga je dodatak ili, bolje rečeno, nastavak moje knjige *Psihologija snova i njihovo tumačenje*. Ona je, sa jedne strane, usmerena na izlaganje Jungove tehnike tumačenja snova, što predstavlja prvi, *teorijski* deo knjige, i, sa druge strane, na *primenu* te tehnike prilikom tumačenja 127 snova, u njenom drugom, *empirijskom* delu.

Moje kliničko i vankliničko, individualno i grupno iskustvo na tumačenju snova pokazalo mi je i dokazalo *praktičnu* efikasnost i najveću upotrebnu vrednost upravo Jungove metode, koja je nezaobilazna u svakodnevnom radu na snovima, pa tako i prilikom tumačenja snova u ovoj knjizi.

Ovo nikako ne znači da sam se kruto i dogmatski držao isključivo Jungovog pristupa tumačenju snova, što uostalom ni sam Jung nikada nije činio¹. Njegova poznata učenica, Mari Luize fon Franc otuda ističe da čak ne postoji tipično jungovsko tumačenje snova, jer su snovi specifično individualni, pa shodno tome iziskuju i specifičan, uvek individualni pristup. Osim toga, Jungovom metodom se mogu tumačiti samo snovi individualnog i kolektivnog nesvesnog, ali ne i snovi familijarnog nesvesnog, koji iziskuju primenu Sondijeve metode tumačenja snova.

¹ Za razliku od Frojda, Jung je sa pacijentima *aktivno* učestvovao u radu na njihovim snovima, jer je tumačenje sna shvatao kao dijalog između dva *ravnopravna* partnera. Pri tome se, ako je to iziskivala sama priroda sna, koristio ne samo svojom, već i Frojdomom i Adlerovom metodom tumačenja snova.

Moja knjiga *Psihologija snova i njihovo tumačenje*, sa svojih 870 strana, veoma je obimna i mada je izašlo već njeno četvrto izdanje pretpostavljam da nije veliki broj onih koji su je pročitali u celosti. Osim toga, neka od njenih poglavlja su usko stručna, pa će ova i ovako koncipirana knjiga biti upotrebljivija i korisnija od prethodne, ne samo za laike, već i za psihologe i psihijatre, koji se u svom radu, nažalost, uglavnom ne bave tumačenjem snova, a i kada se bave to čine veoma površno.

Otuda sam ovu monografiju zamislio kao vrstu vademekuma, odnosno priručnika, u kom se nalazi 127 protumačenih snova, koje su sanjali uglavnom moji učenici sa grupnih analiza snova iz Beograda i Ljubljane. Njima se ovom prilikom zahvaljujem na snovima i saglasnosti da ih objavim, što važi i za snove onih koji su bili kod mene na konsultaciji, u psihoterapiji ili kao gosti na mojim grupama za analizu snova.

Pri tome bih ponovo istakao da je savetno najpre pročitati poglavlje o metodologiji tumačenja snova, a tek onda preći na deo u kom se snovi tumače. Jer, sticanjem uvida u *teoriju* Jungove metode tumačenja snova, čitalac će mnogo lakše pratiti *empirijski* deo ove knjige, odnosno deo u kome je na 127 primera pokazano kako se tumače snovi.

Prvo ću se ukratko osvrnuti na značaj i funkciju *grupne analize* snova, ne samo zato što najveći deo snova navedenih u ovoj monografiji potiče od mojih učenika sa grupne analize snova, već i stoga što je grupna analiza snova omogućila da tumačenje snova izađe iz psihoterapeutskih i psihijatrijskih ordinacija.

Pod grupnom analizom snova se podrazumeva analiza snova u grupi, izvan ordinacija psihoterapeuta i psihijatara, što omogućava običnim, normalnim ljudima da putem svojih snova rade na sebi, steknu potpuniji uvid u sebe i druge, i tako postignu bolje lično i socijalno funkcionisanje.

U okviru grupne analize snova ne uči se samo na svojim snovima, kao pri individualnom radu, već i na snovima ostalih članova grupe. Jer, neretko se dešava da svoje probleme prepoznajemo u snovima drugih osoba, kao i da nam neki naš san postane jasniji kroz tumačenje sna drugog člana grupe².

Tako je veoma instruktivan primer jednog psihijatra koji je tokom dve godine, koliko je bio u grupi, ispričao samo nekoliko svojih snova, ali je uprkos tome sve vreme bio *aktivno* uključen u njen rad. Jer, kako je sam rekao, nije imao potrebu da priča sve svoje snove, budući da su mu oni često postajali jasni kroz rad na snovima drugih članova grupe. To je poznati „fenomen ogledala“, sa kojim se srećemo i u grupnoj psihoterapiji, kada osoba prepoznaje svoje probleme u problemima drugih, a u grupnoj analizi snova prepoznaje smisao svojih snova kroz snove drugih članova grupe.

Sve do pojave grupne analize snova, početkom sedamdesetih godina prošlog veka, tumačenje snova je bilo *isključivo* vezano za psihoterapiju, posebno za psihoanalizu. Time su milioni ljudi, oni izvan psihoterapije, bili lišeni privilegije koju pružaju snovi i njihovo tumačenje, odnosno privilegije da bolje upoznaju sebe i druge. Jer, snovi nemaju samo funkciju lečenja, već nas i podučavaju, upotpunjuju, usmeravaju, inspirišu, ukazuju gde grešimo i gde smo neprilagođeni, i, konačno, daju nam odgovore na pitanja i ukazuju gde je rešenje problema sa kojim ma svesni deo naše ličnosti ne može da izađe na kraj, budući da

² Kontakt sa svojim snovima najlakše održavamo ako se nakon buđenja preputimo slikama i emocijama koje smo u snu doživeli. Isto važi i za snove drugih osoba, recimo u okviru grupne analize snova, kada snovi članova grupe postaju i naši snovi. Jer, i oni, istina u nešto oslabljenoj formi, pričaju o onome što je skriveno u nesvesnom delu naše psihe. Zahvaljujući toj činjenici mi ne učimo samo iz sopstvenih snova, već i iz snova drugih osoba, pa i iz snova u pisanoj formi, kao što je to slučaj u ovoj monografiji.

svest nikada ne vidi celinu, za razliku od nesvesnog koje često zna i više i bolje od svesti.

Sve veći broj ljudi, posebno oni koji žive u velikim gradovima, pati od praznine i dosade, tako da, prema rečima Mari Luize fon Franc, filmovi i televizija, gledanje sportskih i političkih uzbuđenja mogu neko vreme zaokupiti pažnju, ali se ljudi iznova, iscrpljeni i razočarani, vraćaju pustoši svojih života. Zato je jedina prava pustolovina koja preostaje pojedincu u savremenom društvu, prema Jungovom mišljenju, istraživanje vlastitog nesvesnog, koje ne sme biti zanemareno, pošto je ono „prirodno, beskrajno i moćno kao zvezde“. To istraživanje nam omogućavaju naši snovi i njihovo tumačenje.

Otuda, posveti li se čovek uputstvima i porukama svog nesvesnog – dobijenih putem snova – to ga može nagraditi toliko da život koji je bio učmao i sumoran odjednom postane bogat, u smislu beskrajne unutrašnje pustolovine, pune stvaralačkih mogućnosti, kao što kaže Mari Luize fon Franc. Ovo potvrđuje i moje tridesetpetogodišnje iskustvo u radu na snovima, posebno u okviru grupne analize snova, kao i iskustvo mojih učenika sa edukativnih i iskustvenih grupa za analizu snova.

Shodno tome, u zapadnoj Evropi, a posebno u Americi, postoje centri za grupnu analizu snova, u kojima se sa drugim ljudima deli vlastito iskustvo sa snovima. To je, uz sticanje boljeg uvida u sebe i druge, jedna od najvažnijih funkcija grupne analize snova, koja omogućava *unutrašnji rast*, odnosno pospešuje proces individuacije, kroz koji čovek postaje ono što je po svojim potencijalnim mogućnostima.

Zahvaljujući grupnoj analizi snova tumačenje snova je izašlo iz ordinacija psihoterapeuta i psihijatarata i dobilo široki socijalni značaj, tako da se formiraju grupe među prijateljima, u porodici, u srednjim i višim školama, na fakultetima, kao i me-

đu svima onima koji su zainteresovani da putem svojih snova rade na sebi.

Sve su to razlozi zbog kojih sam i ja, pre jedne i po decenije, formirao Centar za grupnu analizu snova, koji nosi naziv *Unicorn* (Jednorog), tako da držim seminare ne samo u Beogradu, već sam ih držao i u Skoplju, Novom Sadu, a od pre godinu i po dana i u Ljubljani³.

Otuda je došlo vreme da se tajne snova iznesu pred širu javnost, a snovi iskoriste kao vid *samopomoći*, izvan ordinacija psihoterapeuta i psihijatarata, odnosno da se spasu od *isključive* primene u psihoterapiji. Uz to je takođe neophodno da se tumačenje snova otme iz šaka praznoverja i površnosti.

Uostalom, kako nešto tako opšte i značajno za sve ljude, jer svi ljudi sanjaju, bez obzira da li pamte svoje snove, može biti prepušteno samo psihoterapeutima i radu u njihovim ordinacijama kada ima mnogo više onih koji se nalaze izvan tih ordinacija, a koji imaju autentičnu potrebu da rade na svojim snovima i putem njih upoznaju svoj mudriji i hrabriji deo, kreirajući tako kvalitetniji život.

Ova digresija o grupnoj analizi snova bila je i nužna i korisna, jer je sasvim jasno ukazala ne samo na značaj i funkciju snova, već i na značaj i funkciju grupne analize snova, odnosno kakvu *praktičnu* korist možemo imati od svojih i tuđih snova.

Grupna analiza snova je od velikog značaja za sve one koji putem snova žele da rade na sebi i steknu bolji uvid u sebe i druge, odnosno ubrzaju svoj proces individuacije, to jest unutrašnjeg rasta, koji je nužan za adekvatno funkcionisanje u real-

³ Ovo je u početku izazvalo otpor, jer ono što je novo, posebno u našoj sredini, uvek izgleda kao neprijatelj starog, dok bi, zapravo, novo trebalo da se shvati kao nadogradnja staroga, naravno ukoliko to staro ima svoju pravu vrednost.

nosti. Jer, kao što kaže Ferenci, realnost može biti neugodna ako je prihvatimo, ali još neugodnija ako je ne prihvatimo.

Pojavom ove i ovako koncipirane knjige, u kojoj će na jasan i lako shvatljiv način biti izložena i teorija i praksa tumačenja snova, više neće biti potrebe da se njihov smisao traži u sanovnicima, koji ne samo da ne otkrivaju pravi i puni smisao jednog sna, već nas mogu navesti na sasvim pogrešan trag pri pokušaju da protumačimo svoj san⁴.

Otuda su i Frojd, i Jung, i Sondi, tri velikana dubinske psihologije, koji su postavili temelj naučnom tumačenju snova, upozoravali da se treba kloniti sanovnika. Jung tako kaže: „Govoreći uopšteno, sasvim je smešno verovati u gotove priručnike za tumačenje snova, kao da neko jednostavno može kupiti sanovnik i potražiti određeni simbol. Nikakav se simbol sna ne može odvojiti od pojedinca koji ga sanja“.

Jer, simbol sna dobija svoj pravi i puni smisao tek u kontekstu životne situacije snevača i njegovih asocijacija na taj simbol, naravno, ukoliko se radi o simbolu koji svoje poreklo

⁴ Za razliku od naučnog tumačenja snova, sanovnici teže pojednostavljenju i stereotipnosti, pa daju uniformne interpretacije, ne vodeći računa o mnogoznačnosti simbola sna, koji uvek imaju *individualno* značenje. Otuda svaka interpretacija sna mora biti prilagođena individualnom slučaju, jer dvojca ili dvoje mogu sanjati isto, pa da to nikako ne bude isto. Tako, na primer, nije isto da li vino sanja alkoholičar ili naučnik, pod uslovom da naučnik nije alkoholičar.

Podimo od sasvim jednostavnog primera: neko je sanjao *prsten*. Pri tumačenju tog sna nije dovoljno pogledati u sanovnik i videti šta znači sanjati prsten, već treba doznati kakva je osećanja san pobudio u snevaču, kako prsten izgleda, da li je zlatan ili srebrni, ili je možda od bižuterije, kome pripada, odnosno da li ga snevač nekome daje, da li ga je dobio ili pronašao, ako ga je pronašao, gde je to bilo i pod kojim okolnostima, da li ga je tada neko video i ako jeste, ko je to bio. Ako ovome dodamo činjenicu da se sve rečeno mora uklopiti u celokupnu atmosferu sna i drugih simbola koji su u njemu prisutni, uključujući tu i arhetipski nivo simbola prstena, potpuno će nam biti jasno zašto je tumačenje putem sanovnika, danas, kada postoji naučno tumačenje snova, potpuno neshvatljivo i neprihvatljivo.

ima u individualnom nesvesnom, odnosno u ličnom iskustvu snevača. Ukoliko je, pak, reč o arhetipskoj simbolici, njen smisao se otkriva Jungovom metodom amplifikacije.

Ova knjiga nije namenjena samo psihoterapeutima, psiholozima i psihijatrima, već i svima onima koji su autentično zainteresovani za snove i njihovo tumačenje, kao i za rad na sebi putem snova. Zato su *teorijski*, odnosno metodološki, i *empirijski*, odnosno praktični deo ove knjige pisani tako da ih, uz malo truda, mogu razumeti svi koji su istinski zainteresovani za snove i njihovo tumačenje.

I

METODOLOGIJA TUMAČENJA SNOVA

Tumačenje snova je težak i odgovoran posao, koji iziskuje specijalnu obuku i specijalnu nadarenost, tako da se u rukama tumača snova nalazi instrument od neprocenjive važnosti, koji može biti od velike koristi, ali isto tako i od velike štete, ako se nađe u rukama neobučene osobe.

K. G. Jung

